

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО
В.о. ректора інституту
Тріпак М.М.
" 29 " чудня 2021 р.

**ПОЛОЖЕННЯ ПРО ВИБІРКОВІ КОМПОНЕНТИ ОПП
(ОС БАКАЛАВР)
НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
«КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ»**

Розглянуто і схвалено на засіданні
Вченої ради інституту
Протокол № 3 від «29» чудня 2021 р.

Кам'янець-Подільський, 2021

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про вибіркові компоненти освітніх програм (ОС Бакалавр) Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут» (далі – Положення; Інститут) розроблено відповідно до вимог Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту».

1.2. Положення ґрунтується на засадах постанови Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» (далі - ЛУ) та наказу Міністерства освіти і науки України від 13.06.2012 № 689 «Про затвердження Державних вимог до акредитації напряму підготовки, спеціальності та вищого навчального закладу», Концепції розвитку Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут».

1.3. Положення розроблено з метою імплементації в освітній процес політики щодо формування і розробки вибіркових компонент освітніх програм (далі - ОП) та реалізації їх для здобувачів.

1.4. Положення доповнює та уточнює діючі положення Інституту: Положення про освітні програми Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут; Положення про організацію освітнього процесу Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут; Положення про порядок реалізації здобувачами вищої освіти права на вільний вибір навчальних дисциплін/блоку дисциплін вільного вибору Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут.

1.5. Основні терміни Положення та їх визначення:

- **Пакет вибіркових компонент** – набір навчальних дисциплін самостійного вибору студента в обсязі 15 кредитів ЄКТС споріднених за певною освітньою траєкторією;
- **Вибіркова блок програма** – програма навчального курсу за певною освітньою траєкторією, яка складається з декількох пакетів вибіркових компонент. Має відповідну ціль та передбачає опанування здобувачем необхідних компетентностей та програмних результатів відповідно до освітньої траєкторії даної програми.

2. ПРОЕКТУВАННЯ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ

2.1. При проектуванні ОП проектною (робочою) групою має бути передбачено у структурно-логічній схемі в розрізі навчальних семестрів необхідні кредити ЄКТС для вибіркових компонент. А саме, для прикладу, у навчальних семестрах: 3, 4, 5 та 6 – має бути виділено 15 кредитів ЄКТС для вибіркових компонент.

2.1.1. Можливе зміщення розміщення 15 кредитів ЄКТС для вибіркових компонент, для прикладу на семестри: 4, 5, 6 та 7.

2.1.2. За ініціативи проектної (робочої) групи, при умові виконання стандарту вищої освіти спроектованими обов'язковими освітніми компонентами, можна виділити додаткові 15 кредитів ЄКТС для вибіркового компоненту, сумарно – 75 кредитів ЄКТС (при виконанні п. 2.1.1. у 3 семестрі).

2.2. У описі освітніх компонентів ОП та у навчальних планах до неї зазначати передбачений обсяг пакетів вибіркового компоненту: їх кількість та обсяг у кредитах ЄКТС.

3. ПРОЕКТУВАННЯ ВИБІРКОВИХ БЛОК ПРОГРАМ

3.1. Проектування вибіркового блоку програм (далі ВБП) здійснюється за схожим принципом проектування ОП.

Профіль ВБП визначає її характерні риси, місце в освітньому просторі. Він розробляється для полегшення розуміння ВБП зацікавленими сторонами: вступниками на навчання, здобувачами вищої освіти, роботодавцями, дослідниками, викладачами, випускниками закладів вищої освіти, професіоналами, керівниками закладів вищої освіти, агенціям забезпечення якості, органам ліцензування й акредитації тощо.

Складова «Профіль ВБП» представлена:

1) загальна інформація:

- повна назва закладу вищої освіти (Вказується повна назва закладу вищої освіти, у якому здійснюється навчання);
- ступінь (ступені) вищої освіти для якої передбачена ВБП;
- офіційна назва ВБП (Вказується назва вибіркового блоку програми);
- обсяг ВБП (Обсяг вказується в кредитах ЄКТС; кількість пакетів вибіркового компоненту)
- передумови (Зазначаються вимоги щодо попередньої освіти. За необхідності вказуються обмеження переходу на дану ВБП;
- мова викладання (Вказується мова навчання);
- інтернет-адреса постійного розміщення опису ВБП (Вказується адреса сторінки даної вибіркової блоку програми);

2) мета ВБП (Зазначається чітко та коротко формулювання ВБП (в одному – двох реченнях).

3) характеристика ВБП:

- предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація (за наявності)) (Зауваження: Вказується конкретна предметна область ВБП. Якщо програма є міжпредметною – вказується основна предметна область та додаткова (-ві);

- орієнтація ВБП (освітня, освітньо-професійна, професійна, освітньо-наукова, наукова);

- основний освітній фокус та спеціалізація (Зазначаються загальна/спеціальна освіта в галузі/предметній області/спеціальності та ключові слова);

- особливості ВБП (У даному розділі можуть бути зазначені вимоги щодо міжнародної мобільності, обов'язкових виробничих практик тощо)

4) практична корисність ВБП для здобувачів:

- придатність до працевлаштування (Коротко вказуються види економічної діяльності, професійні назви робіт (за Державним класифікатором професій України). Можливості професійної сертифікації).

- подальше навчання (Вказуються можливості для продовження навчання на певному рівні освіти, чи певної ОП, або ВБП).

5) викладання та оцінювання:

- викладання та навчання (Коротко (до 3-х рядків) описуються основні підходи, методи та технології, які використовуються в даній програмі. Наприклад: студентоцентроване навчання, самонавчання, проблемно-орієнтоване навчання, комбінація лекцій, лабораторних, практичних занять із розв'язанням ситуаційних завдань та використанням кейс-методів, ділових ігор, міждисциплінарних тренінгів, що розвивають комунікативні та лідерські навички й уміння працювати в команді, виконання проектів, дослідницькі лабораторні роботи, підготовка бакалаврської роботи).

- оцінювання (Вказуються методи оцінювання. Наприклад: письмові чи тестові екзамени, практика, есе, презентації, поточний контроль, проектна робота, кваліфікаційний екзамен, захист бакалаврської, магістерської роботи, тощо).

6) програмні компетентності ВБП (проект TUNING, додаток 1):

- інтегральна компетентність (Формулюється шляхом конкретизації інтегральної компетентності в контексті особливостей даної ВБП).

- загальні компетентності (ЗК) (Вибираються із врахуванням особливостей конкретної ВБП компетентності із переліку загальних компетентностей проекту TUNING.

- фахові (спеціальні) компетентності (СК). Фахові (спеціальні) компетентності формулюються із врахуванням профілю та особливостей ВБП.

7) програмні результати навчання, визначені ВБП. При формулюванні Програмних результатів навчання рекомендується враховувати міжнародні зразки (формулювання), наприклад, розроблені в проекті TUNING.

8) ресурсне забезпечення реалізації ВБП:

- кадрові вимоги щодо забезпечення провадження освітньої діяльності даної програми (Вказуються мінімальні вимоги та нормативи, специфічні характеристики кадрового забезпечення, включаючи можливу участь закордонних фахівців).

- технологічні вимоги щодо забезпечення провадження освітньої діяльності даної програми (Вказуються мінімальні вимоги та нормативи, специфічні характеристики матеріально-технічного забезпечення)

9) академічна мобільність

- національна кредитна мобільність (Вказуються, наприклад, укладені угоди про академічну мобільність, про подвійне дипломування тощо)

- міжнародна кредитна мобільність (Вказуються, наприклад, укладені угоди про міжнародну академічну мобільність (Еразмус+ K1), про подвійне дипломування, про тривалі міжнародні проекти, які передбачають включене навчання студентів тощо)

- навчання іноземних здобувачів вищої освіти (Вказуються умови та особливості ВБП в контексті навчання іноземних громадян)

Складова **«Перелік компонент ВБП та їх логічна послідовність»** передбачає перелік компонент ВБП (у тому числі перелік навчальних дисциплін, курсових робіт, практик, кваліфікаційних робіт) і відображає встановлену кількість кредитів на кожному із компонент, форму підсумкового контролю та структурно-логічну схему ВБП.

Компоненти ВБП мають бути згруповані по пакетах вибірових компонент (по 15 кредитів ЄКТС кожен пакет). Кожна компонента поділяється на:

- Навчальні дисципліни загальної підготовки (шифр: ЗП 01);
- Навчальні дисципліни фахової підготовки (шифр: ФП 01);
- Інші компоненти ВБП (навчальна практика (шифр: ПН 01), виробнича практика (шифр: ПВ 01), курсова робота (шифр: КР 01)).

Структурно-логічна схема – це короткий опис логічної послідовності вивчення компонент ВБП. Рекомендується представляти у вигляді графіка.

Складові **«Матриці відповідності»**. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам ВБП є відображення структурно-логічних зв'язків між змістом ВБП (переліком навчальних дисциплін) і запланованими програмними компетентностями.

Матриця забезпечення програмних результатів навчання відповідним компонентами ВБП є відображенням структурно-логічних зв'язків між змістом ВБП і запланованими програмними результатами.

Можлива складова ВБП **«Зв'язки з ринком праці та ключовими роботодавцями та професійними асоціаціями»**. У цьому розділі наводяться відомості про ключових для ВБП потенційних роботодавців, їх участі в проектуванні й реалізації ВБП, відомості про професійні сертифікати, затребувані на ринку праці в даній професійній області, та умови їх отримання, а також інформація про дисципліни в рамках ВБП, які ведуть до отримання освітніх результатів, що можуть бути зараховані при отриманні професійних сертифікатів. Можливе розміщення історій вдалої кар'єри і/або аналітичних матеріалів про професійні траєкторії випускників ВБП.

Можливі складова ВБП «Гарантії якості ВБП». У цьому розділі наводиться інформація про оцінку якості освітніх послуг ВБП: наявні сертифікати і експертні висновки за підсумками експертизи якості ВБП (у т.ч. міжнародної). Далі наводяться актуальні звіти про моніторинг та самообстеження ВБП.

3.2. Враховуючи організацію освітнього процесу для ОП які імплементували ВБП, а саме схему навчання (пункт 4.2): рекомендовано у навчальному плані ВБП у освітніх компонентах відводити 40% аудиторного часу від загальної кількості годин. А для обов'язкових компонент ОП – рекомендовано відводити 60% аудиторних годин.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ДЛЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ЯКІ ІМПЛЕМЕНТУВАЛИ ВИБІРКОВІ КОМПОНЕНТИ: ВИБІРКОВІ БЛОК ПРОГРАМИ

4.1. Освітній процес здобувачів, які навчаються за ОП, що містять вибіркові компоненти у формі ВБП, має бути скорегований відповідно до Розділу 4 даного положення з врахуванням Положення про організацію освітнього процесу Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут».

4.2. Освітній процес груп здобувачів, що навчаються за конкретною ОП у навчальних семестрах у яких обрано вибіркові компоненти (ВБП) має бути організований відповідно до даної схеми:

Характеристика/День	Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	П'ятниця
Освітні компоненти	Нормативні дисципліни ОП			Дисципліни ВБП	
Група здобувачів	Склад групи здобувачів конкретної ОП, конкретного курсу			Склад групи здобувачів конкретної ВБП, які навчаються за різними ОП на різних курсах	
Приклад групи здобувачів, що навчаються за ОП	15 студентів групи Е316			5 студентів (з групи Е316) + студенти інших груп інших ОП, які обрали конкретну ВБП	

5. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

5.1. Відомості про ВБП розміщуються на сайті Інституту.

5.2. Відповідальними за формування і зберігання паперових версій портфоліо ВБП є керівник групи ВБП, завідувач профільної кафедри та проректор з навчальної роботи.

5.3. Відповідальними за повноту й своєчасність розміщення інформації про ВБП на сайті Інституту є співробітники закладу, призначені на цю роботу наказом ректора.

Програмні компетентності ОП відповідно до проекту TUNING

Інтегральна компетентність	<p>За основу використовується опис відповідного кваліфікаційного рівня Національної рамки кваліфікацій (НРК):</p> <p>Молодший бакалавр (рівень 5): Здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі в певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування положень і методів відповідної науки і характеризується певною невизначеністю умов.</p> <p>Бакалавр (рівень 6): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов</p> <p>Магістр (рівень 7): Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог</p> <p>Доктор філософії (рівень 8): Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної, у тому числі дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики</p>
Загальні компетентності	<p>Перелік загальних компетентностей корелюється з описом відповідного кваліфікаційного рівня НРК.</p> <p>Перелік загальних компетентностей має містити 5-15 компетентностей з врахуванням рівня освіти.</p> <p>Рекомендованим є вибір загальних компетентностей з переліку проекту TUNING:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. 3. Здатність планувати та управляти часом. 4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. 6. Здатність спілкуватися іноземною мовою. 7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. 8. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. 11. Здатність бути критичним і самокритичним.

	<ol style="list-style-type: none"> 12. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. 13. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). 14. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. 15. Здатність приймати обґрунтовані рішення. 16. Здатність працювати в команді. 17. Навички міжособистісної взаємодії. 18. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети. 19. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). 20. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності. 21. Здатність працювати в міжнародному контексті. 22. Здатність працювати автономно. 23. Здатність розробляти та управляти проектами. 24. Навики здійснення безпечної діяльності. 25. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість. 26. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). 27. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. 28. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків. 29. Прагнення до збереження навколишнього середовища. 30. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. 31. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми. <p>Названий перелік є відкритим і може доповнюватись НМК при розробці Стандартів іншими компетентностями, наприклад, навички рухової активності.</p>
<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</p>	<p>Перелік рекомендованих спеціальних (фахових, предметних) компетентностей корелює з описом відповідного кваліфікаційного рівня НРК.</p> <p>Орієнтовна кількість спеціальних компетентностей, як правило, не перевищує 10-20 компетентностей з урахуванням рівня освіти.</p> <p>Рекомендованим є вибір спеціальних (фахових, предметних) компетентностей з переліків проекту TUNING (які, проте, не є вичерпними).</p> <p>Для спеціальностей, у межах яких здійснюється підготовка фахівців за регульованими професіями, за спеціалізаціями відповідно до професійних стандартів, затверджених у встановленому порядку, можливим є наведення окремих переліків компетентностей для спеціалізацій.</p>